

Εἰς γὰρ Σαλαμίνα ὑπέρβασις σταδίων ἑβδομήκοντα. Εἴτ' Ἀχαιῶν ἀκτὴ, ὅπου Τεῦκρος προσωμίσθη πρῶτον ὁ κτίσας Σαλαμίνα τὴν ἐν Κύπρῳ, ἐκβληθείς, ὥς φασιν, ὑπὸ τοῦ πατρὸς Τελαμῶνος (Γεωγραφικά, XIV 63).

Ἡ Ἀχαιῶν ἀκτὴ αναφέρεται στην παραλία ὅπου αποβιβάστηκαν οἱ Ἀχαιοὶ ἥρωες γυρνώντας ἀπὸ τὴν Τροία. Ἦταν καὶ παραμένει ἕως σήμερα τὸ τοπωνύμιο συγκεκριμένης ακτῆς στα βόρεια παράλια τῆς Κύπρου, τὸ ὁποῖο εντοπίζεται στὴ γεωγραφικὴ Ὑφήγησιν τοῦ Κλαύδιου Πτολεμαίου καὶ εμφανίζεται στους πρῶτους γνωστοὺς χειρόγραφους χάρτες τῆς Κύπρου.

Κεφαλὴ νέου ἀπὸ ασβεστόλιθο.
Κυπροαρχαϊκὴ περίοδος II (550-500 π.Χ.).

Κυπροαρχαϊκὴ περίοδος (750-475 π.Χ.)

ΙΑΤΝΑΝΑ. Ἡ γη τῶν Δαναῶν

Τὸ καθοριστικὸ ἱστορικὸ γεγονὸς τῆς υποταγῆς τῶν βασιλείων τῆς νήσου στὸν Ἀσσύριο βασιλεὺς Σαργῶνα Β' (722-705 π.Χ.) ἀναγράφεται στὴν ἀναθηματικὴ στήλη, ποὺ ὁ ἴδιος ὅρισε νὰ στηθεῖ στὸ Κίτιον τὸ 707 π.Χ. Ἡ ἐπιγραφή στὴ στήλῃ τοῦ Σαργῶνα (ἀνακαλύφθηκε τὸ 1845 στὸ Κίτιον καὶ βρίσκεται ἐκτοτε στὸ Μουσεῖο τοῦ Βερολίνου) παραμένει ἡ ἀρχαιότερη γραπτὴ μαρτυρία γιὰ τὴν ὑπαρξὴ τῶν κυπριακῶν πόλεων-βασιλείων. Τόσο σὲ ἐπιγραφές ἀπὸ τὸ παλάτι τοῦ Σαργῶνα ὅσο καὶ στὴ στήλῃ τοῦ Κιτίου, ἡ Κύπρος ἀποκαλεῖται *LA* (τὸ νησί) καὶ προσδιορίζεται ὡς ἐπαρχία ἡ περιοχὴ τῆς *ATNANA* ἢ *IATNANA*, ποὺ στὴ σφηνοειδῆ γραφὴ σημαίνει ἡ γῆ ἢ τὰ νησιά τῶν Δαναῶν, δηλαδὴ τῶν Ελλήνων. Περιγράφουν ἔτσι οἱ Ἀσσύριοι, τὸν 8ο αἰ. π.Χ., τὴν Κύπρο ὡς τὸ κατεχόμενη νησί τῶν Ελλήνων. Τὸ 707, λοιπόν,

υπῆρχαν βασιλεία στὴν Κύπρο ποὺ πέρασαν ἀπὸ μιὰ ἀνεξάρτητη ὑπόσταση σὲ φόρου υποτέλεια, ἀρχικὰ στους Ἀσσυρίους (περ. 707-669), μετὰ στους Αἰγυπτίους (570-545) καὶ στὴ συνέχεια στους Πέρσες μέχρι τὴν ἀφίξη τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου στὴ λεκάνη τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου (περ. 545-333), γιὰ νὰ διαλυθοῦν τελικὰ ἀπὸ τὸν Πτολεμαῖο Α' τὸ Σωτήρα, μετὰξὺ 312-310 π.Χ., ὁπότεν ἡ νήσος γίνεται ἐπαρχία τοῦ κράτους τῶν Πτολεμαίων τῆς Αἰγύπτου. Ἐν συνεχείᾳ, ἀπὸ τὸ 58 π.Χ. ἡ Κύπρος γίνεται ρωμαϊκὴ ἐπαρχία ἕως τὴ διαίρεση τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους τὸν 4ο αἰ. μ.Χ. Τὸ 395 ὑπάγεται ἐπίσημα στὴν Ἀνατολική (Βυζαντινὴ) Ρωμαϊκὴ Αυτοκρατορία.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν βασιλείων παρουσιάζει διακυμάνσεις, ὅπως μαρτυροῦν οἱ ἀρχαίες πηγές. Στὰ μέσα τοῦ 4ου αἰ. π.Χ. υπῆρχαν ἐννέα βασιλεία, σύμφωνα με τὸ Διόδωρο τὸ Σικελιώτῃ (1ος αἰ. π.Χ.): ἡ Λατίθου, ἡ Κερύνεια, τὸ Μάριον, ἡ Σαλαμίνα, τὸ Κίτιον, ἡ Ἀμαθούνα, τὸ Κούριον, ἡ Πάφος καὶ οἱ Σόλοι.

Ἡ τουρκικὴ εἰσβολὴ τοῦ 1974 ἔχει ἐπιφέρει τρομακτικὸ πλήγμα στὸν τομέα τῆς ἐξερεύνησης τῶν πόλεων-βασιλείων τῆς μισῆς Κύπρου. Με ἐξαίρεση τὴν ἡμιτελὴ ἐρευνὰ τῆς Σαλαμίνας καὶ τὴν ἀκόμη πιο ἀποσπασματικὴ τῶν Σόλων, βρισκόμαστε στὸ σκοτάδι ὅσον ἀφορὰ τὴν ἀρχαιολογικὴ τεκμηρίωση τῶν βασιλείων τῆς Λατίθου, τῶν Χύτρων, τῶν Γόλων, τῆς Κερύνειας καὶ ἐν μέρει τοῦ ἡμικατεχόμενου Ἰδαλίου. Τὰ ἀποτελέσματα εἶναι τραγικὰ γιὰ τὴν ἱστορία τῆς Κύπρου, γιὰτὶ ἐν τῷ μετὰξὺ στις ἐλεύθερες περιοχές ἀνασκάπτονται με κάθε δυνατὴ φροντίδα τὰ βασιλεία τοῦ Κιτίου, τῆς Ἀμαθούνας, τοῦ Κουρίου, τῆς Παλαιπάφου, τοῦ Μαρίου. Ἐξαιτίας αὐτῆς τῆς ἀνωμαλίας, ἡ ὁποία ἀποτρέπει τὴν ἀρχαιολογικὴ προσέγγιση τῶν κατεχόμενων σήμερα βασιλείων, ἡ ἀρχαϊκὴ καὶ κλασικὴ περίοδος ἀναπτύσσονται πιο κάτω –σὲ συνδυασμὸ με τὶς γραπτὲς πηγές– μέσα ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς Σαλαμίνας.

Ἡ βασιλικὴ νεκρόπολις τῆς Σαλαμίνας

Ἡ ἐναρξὴ τῆς ἀσσυριακῆς κυριαρχίας (τέλη 8ου αἰ.) εἶναι σύγχρονη με τὴν ἰδρυση τῆς «βασιλικῆς νεκρόπολης» τῆς Σαλαμίνας στὴν κυπροαρχαϊκὴ περίοδο. Στὴ βασιλικὴ νεκρόπολις σημειώνεται μιὰ μνημειώδης ἐπίδειξη δυνάμεις, ἡ ὁποία συνδυάζεται με τὸ μυθικὸ πλοῦτο τῆς Ἀνατολῆς. Μπορεῖ νὰ μὴν ἔχουν βρεθεῖ τὰ ἀνάκτορα τῶν ἡγεμόνων τῆς περιόδου αὐτῆς, ἀλλὰ οἱ τάφοι τοὺς δηλώνουν τὸ ἀπόγειο τοῦ πλοῦτος, τῆς χλιδῆς καὶ τῆς παντοδυναμίας τῶν βασιλικῶν οικογενειῶν, ἐκείνων τῶν οικογενειῶν ποὺ συνδέονταν

Φτερωτή σφίγγα από ελεφαντόδοντο, με τα στέμματα της Άνω και της Κάτω Αιγύπτου. Προέρχεται από την πλάγια όψη του θρόνου που βρέθηκε στο βασιλικό τάφο της Σαλαμίνας. Τέλη 8ου αι. π.Χ.

κατά παράδοση με την ίδρυση των πόλεων του 11ου αιώνα. Οι βασιλικοί τάφοι της Σαλαμίνας συνιστούν ένα είδος πολιτικής προπαγάνδας, η οποία συντείνει στην εδραίωση της βασιλικής υπεροχής.

Στα τέλη του 8ου αι. π.Χ. βλέπουμε μια εντυπωσιακή αναβίωση ομηρικών εθίμων ταφής. Δεν είναι τυχαίο λοιπόν ότι σε αυτή την περίοδο ανήκουν κατά παράδοση και τα Κύπρια Έπη, που αποδίδονται στο Στασίνο. Η καύση νεκρών ήταν σπανιότατο φαινόμενο στην Κύπρο σε αντίθεση με το Αιγαίο. Και όμως στον Τάφο 1 της Σαλαμίνας, 27 αττικο-ευβοϊκά μεσογεωμετρικά αγγεία συνόδευσαν την καύση γυναίκας, η σποδός της οποίας, τυλιγμένη σε ύφασμα, βρέθηκε σε χάλκινο λέ-

βητα, ενώ τα υπολείμματα της πυράς στην οποία είχε καεί το σώμα της βρέθηκαν στο δρόμο του τάφου, εκεί όπου θυσιάστηκαν και τα άλογα που έσυραν τη σορό της. Βρισκόμαστε πολύ κοντά στην περιγραφή της ταφής του Πατρόκλου από τον Όμηρο στην *Ιλιάδα*.

Το ίδιο «πατρόκλεια» είναι και η ταφή πολεμιστή του 7ου αι. (Τάφος 3), όπου δίπλα στο πολεμικό του άρμα βρέθηκαν τα καθ' όλα ομηρικά όπλα του: ασπίδα, ακόντιο, τόξο και φαρέτρα και, το πιο σημαντικό από όλα, το *αργυρόηλον* ξίφος.

Το σημαντικότερο εύρημα στον Τάφο 80 (530 π.Χ.) είναι οι αργυροί οβολοί του βασιλιά Ευέλθοντα, δείγματα των πρώτων νομισμάτων που κόπηκαν ποτέ στην Κύπρο.

Αργυρά νομίσματα Κύπριων βασιλέων. 5ος αι. π.Χ.

Ευέλθων (περίπου 560-525 π.Χ.). Τα πρώτα νομίσματα

Ο Ευέλθων είναι η αρχαιότερη, ιστορικά τεκμηριωμένη προσωπικότητα της Σαλαμίνας, ο πρώτος επώνυμος Τευκρίδης βασιλιάς, σύγχρονος με τους μεγάλους Πέρσες τυράννους της Ιωνίας. Ο Ηρόδοτος μνημονεύει τον Ευέλθοντα, όταν η Φερεσίμη, μητέρα του βασιλιά της Κυρήνης Αρχεσίλαου Γ' (530-510) καταφεύγει στη βασιλική αυλή της Σαλαμίνας:

Τῆς δὲ Σαλαμῖνος τοῦτον τὸν χρόνον ἐπεκράτῃ Εὐέλθων, ὃς τὸ ἐν Δελφοῖσι θυμιατήριον, ἐὼν ἀξιοθέτον, ἀνέθηκε, τὸ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ κεῖται (Ἱστορίαι IV, 162).

Ο Ευέλθων έκοψε τα πρώτα νομίσματα με το όνομά του. Το φαινόμενο της νομισματοκοπίας είναι εξαιρετικά πρώιμο στην Κύπρο, σε ζωνρή αντίθεση με την πολύ καθυστερημένη αποδοχή του από τους γειτονικούς λαούς της Φοινίκης και της Κιλικίας. Όταν οι Κύπριοι βασιλείς υποτάχθηκαν στο Δαρείο περί το 525 π.Χ., ο μεγάλος βασιλιάς περιέλαβε την Κύπρο στην 5η σατραπεία των ελληνικών πόλεων της Μικράς Ασίας. Εξαιτίας της επίδρασης της Ιωνίας, επιταχύνθηκε η εμφάνιση της νομισματοκοπίας στην Κύπρο και ειδικά στη Σαλαμίνα, πριν από το τέλος του 6ου αι. π.Χ.

Η επανάσταση του Ονήσιλου

Η Σαλαμίνα πρωτοστάτησε και σε ένα ακόμα σημαντικό γεγονός, στην ιωνική επανάσταση του 499 π.Χ., με πρωτεργάτη τον ηρωικό Ονήσιλο. Ο Ονήσιλος εξεδίωξε το φιλοπέρση αδερφό του από το θρόνο της Σαλαμίνας και *ἀνέπειθε πάντας Κυπρίους συναπistasθαι* (Ηρόδοτου, *Ἱστορίαι*). Ο Ονήσιλος, όπως και ο βασιλιάς των Σόλων Αριστόκυπρος, έπεσε μαχόμενος στη σύγκρουση με τους Πέρσες στην πεδιάδα της Σαλαμίνας. Ήταν το τέλος της κυπριακής επανάστασης. Οι Πέρσες εκτόπισαν τη βασιλική δυναστεία των Τευκρίδων και, όπως μαρτυρούν τα νομίσματα που εκδόθηκαν με φοινικικούς χαρακτήρες, επέβαλαν Φοινίκες τυράννους, όπως τον Τύριο ηγεμόνα Αυδήμονα, στο θρόνο της Σαλαμίνας. Εικάζεται μάλιστα ότι η ανέγερση του περίφημου ανακτόρου του 5ου αιώνα στο λόφο του Βουνιού είχε στόχο να θέσει την «ελληνίδα» πόλη των Σόλων υπό τη συνεχή εποπτεία του φιλοπέρση βασιλιά, που οι κατακτητές τοποθέτησαν στο γειτονικό Μάριον.

Αργυρούν νόμισμα του βασιλέως Ευαγόρα Α'
(411-374/3 π.Χ.).

Κυπροκλασική περίοδος (475-325 π.Χ.)

Ευαγόρας Α' (411-373)

Το Φοίνικα ηγεμόνα Αυδήμονα θα εκδιώξει από το θρόνο των προγόνων του, λίγο πριν από το τέλος του 5ου αι., ο Ευαγόρας Α', η επιβλητικότερη προσωπικότητα της πολιτικής ιστορίας της Κύπρου. Μέλος του εξόριστου βασιλικού οίκου των Τευκρίδων, επέστρεψε το 411 π.Χ. από την Κιλικία και αποκατέστησε την ελληνική εξουσία στη Σαλαμίνα. Στη συνέχεια αγωνίζεται να ενώσει τα κυπριακά βασίλεια και να καταστήσει τη νήσο ανεξάρτητη. Για το σκοπό αυτό ακολούθησε συνειδητή φιλοαθηναϊκή πολιτική και εισήγαγε στην Κύπρο το ελληνικό αλφάβητο που αργά αργά εκτοπίζει το συλλαβάριο.

Για τις υπηρεσίες του στην αθηναϊκή συμμαχία ανακηρύχθηκε Αθηναίος πολίτης. Ο Πausanias περιγράφει ότι το άγαλμά του έστεκε στη βασιλείο στοά, επειδή *ἔπραξε (δὲ) ὡς Ἀθηναῖος καὶ τὸ ἀνέκαθεν ἐκ Σαλαμῖνος, ἐπεὶ καὶ γενεαλογῶν ἐς προγόνους ἀνέβαινε Τεῦκρον* (1, 3, 2). Ο Ευαγόρας είναι η μορφή στην οποία ο Ισοκράτης στήριξε τις ελπίδες του για έναν πραγματικό αρχηγό των ενωμένων Ελλήνων. Η αρχαιολογική σκαπάνη δεν πρόλαβε να απομονώσει τα αρχιτεκτονικά κατάλοιπα της πόλης του Ευαγόρα, της Σαλαμίνας της κλασικής εποχής.

Στα νομίσματά του ο Ευαγόρας εγκατέλειψε τα ανατολικά σύμβολα και εισήγαγε τη

Κεφαλή της θεάς Αφροδίτης
από πεντελικό μάρμαρο. Από το
γυμνάσιο της Σαλαμίνας. Αρχές 4ου αι. π.Χ.

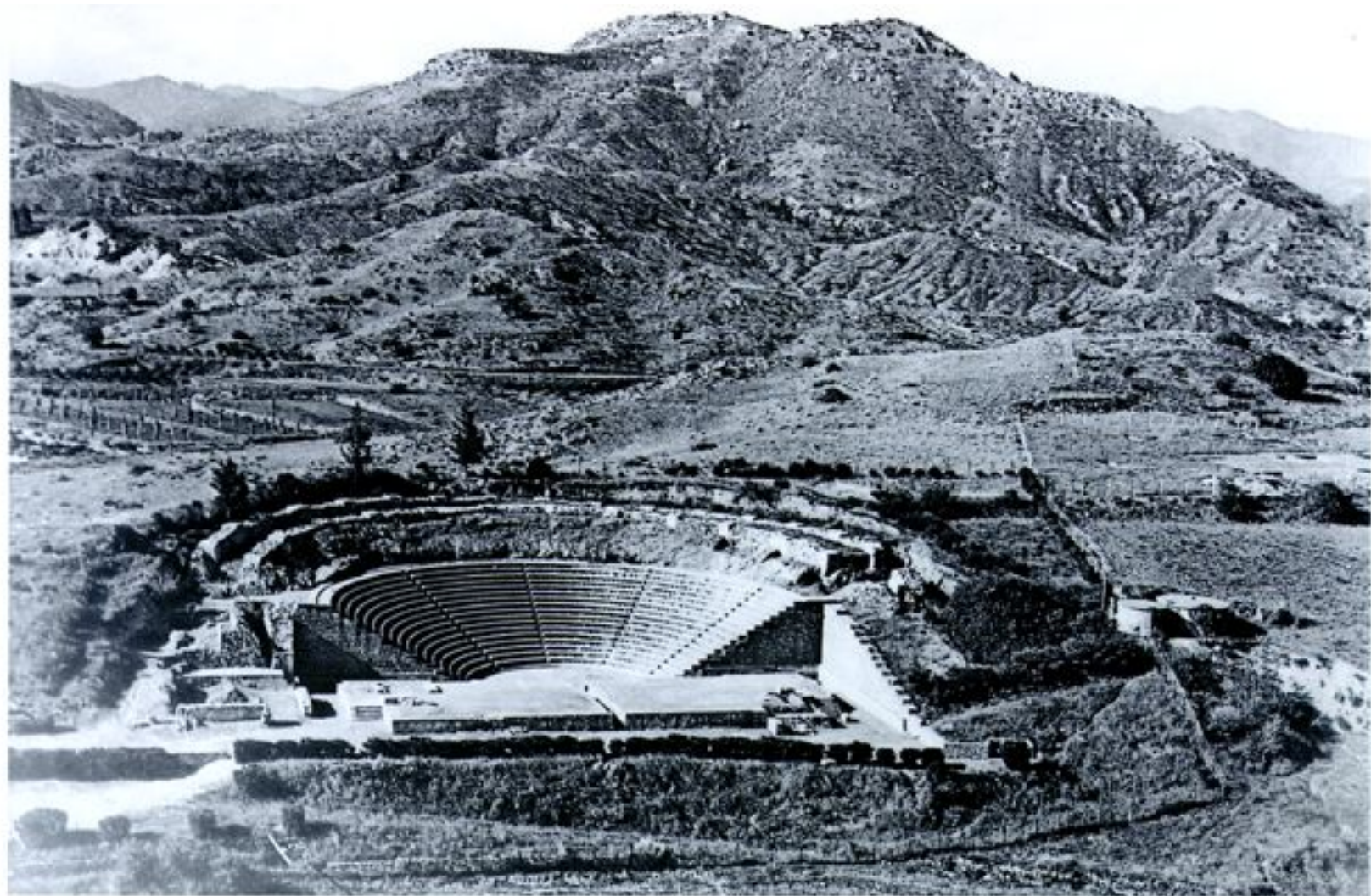
μορφή του Ηρακλή, που στην Κύπρο λατρευόταν ως θεός και όχι ως ημίθεος, ενώ στα νομίσματα των διαδόχων του εισάγονται η Αθηνά, η Αφροδίτη, η Άρτεμις και ο Απόλλων. Η λατρεία των ολύμπιων θεών, ιδιαίτερα του Διός (Σαλαμίνα), της Αθηνάς (Ιδάλιον, Σόλοι, Βουνί), του Απόλλωνος (Κούριον), και φυσικά της Αφροδίτης (Πάφος, Αμαθούντα), γίνεται αισθητή σε όλες τις

πρωτεύουσες των βασιλείων της Κύπρου από τις αρχές του 6ου αι. π.Χ.

Τον Ευαγόρα διαδέχθηκε ο γιος του Νικοκλής (373-361), ο οποίος κατά την επιθυμία του πατέρα του είχε μαθητεύσει στη σχολή του Ισοκράτη. Προς αυτόν απευθύνονται οι τρεις λόγοι του Ισοκράτη Περί Ευαγόρου. Τον διαδέχθηκε ο Ευαγόρας Β' (361-351) και αυτόν ο Πνυταγόρας (351-332).

Το γυμνάσιο της Σαλαμίνας. Ελληνορωμαϊκοί χρόνοι.

Σόλοι. Το θέατρο. Ελληνορωμαϊκοί χρόνοι. Σήμερα κατεχόμενος αρχαιολογικός χώρος.

Κεφαλή του Μεγάλου Αλεξάνδρου από ασβεστόλιθο. Από τους Σόλους. Ελληνιστική Ι περίοδος (325-150 π.Χ.).

Ελληνιστικοί χρόνοι (325-50 π.Χ.)

Ο Μέγας Αλεξάνδρος δεν κατήργησε τις πόλεις-βασίλεια της Κύπρου. Το 323 π.Χ., έτος του θανάτου του Αλεξάνδρου, βασιλιάς της Σαλαμίνας ήταν ο γιος του Πνυταγόρα, ο Νικοκρέων (331-310), ο αξιότερος από τους διαδόχους του Ευαγόρα Α'. Ο Νικοκρέων έστειλε αφιερώματα στους Δελφούς και στη Δήλο, ενώ στην αυλή του συγκέντρωσε φιλοσόφους και καλλιτέχνες. Σε ένα επίγραμμα του Άργους διαβάζουμε (σε ελεύθερη μετάφραση):

*Μητέρα-πατρίδα μου η γη του Πέλοπα, το
Άργος το Πελασγικό*

*Πατέρας μου ο Πνυταγόρας από τη γενιά
του Αιακού.*

*Είμαι ο Νικοκρέων. Η γη της Κύπρου
που ολόγυρα τη βρέχει η θάλασσα με ανέ-
θρεψε, εμένα,*

το βασιλιά από ημίθεους προγόνους.

*Με τίμησαν οι Αργείοι για το χάλκινο έπαθλο
που έστειλα στους αγώνες προς τιμήν της
Ήρας (IG, IV, 583).*

Στα τέλη του 4ου αι. π.Χ., στις παραμονές της διάλυσης των κυπριακών βασιλείων από τον Πτολεμαίο Α' Σωτήρα, οι Ελληνοκύπριοι βασιλείς, αν και αιώνες τώρα φόρου υποτελείς στις μεγάλες δυνάμεις της εποχής (Ασσυρίους, Αιγυπτίους, Πέρσες), συνεχίζουν να διαλαλούν την ελληνική τους καταγωγή.

Η κατάλυση των κυπριακών βασιλείων

Με το θάνατο του Αλεξάνδρου (323 π.Χ.), η Κύπρος έγινε αντικείμενο διαμάχης μεταξύ του Πτολεμαίου Α' και του Αντιγόνου, στην οποία συμπαράσπονται κατ' ανάγκην όλα τα κυπριακά βασίλεια. Επιδίωξη του Πτολεμαίου είναι η κατάργηση των βασιλείων της Κύπρου, πράγμα το οποίο επιτυγχάνει το 312-310. Το 311 ο Πτολεμαίος κατηγορεί το Νικοκρέοντα για προδοσία υπέρ του Αντιγόνου και πολιορκεί τη Σαλαμίνα. Ο τελευταίος των Τευκριδών και η οικογένειά

του αυτοκτόνησαν μέσα στο παλάτι που πυρπολήθηκε. Πέντε χρόνια αργότερα ο Δημήτριος ο Πολιορκητής, γιος του Αντιγόνου, κατέστρεψε το στόλο του Πτολεμαίου έξω από το λιμάνι της Σαλαμίνας.

Το κενοτάφιο του Νικοκρέοντα

Μεταξύ 306 και 295 π.Χ., στη δεκαετία που ο Δημήτριος είναι κύριος της Κύπρου, οι Σαλαμίνοι κατασκεύασαν, σε μικρή απόσταση από τους βασιλικούς τάφους και την προϊστορική Έγκωμη, το μνημείο που σήμερα είναι γνωστό ως κενοτάφιο του Νικοκρέοντα. Ο τύμβος που το σκέπαζε από τον 3ο αι. π.Χ. το προστάτεψε μέχρι την ανασκαφή που διεξήγαγε ο διευθυντής του Τμήματος Αρχαιοτήτων τη δεκαετία του 1960. Αυτός ο τεχνητός σωρός χώματος έκρυβε από κάτω μια ορθογώνια εξέδρα με πλιθάρια, πάνω στην οποία δεκαέξι πήλινα ομοιώματα της βασιλικής οικογένειας, κατασκευασμένα από άψητο πηλό, αφέθηκαν να καούν στη νεκρική πυρά μαζί με ακόντια, ασπίδες, χρυσά στεφάνια, αλάβαστρα.

Έτσι τελειώνει η ιστορία του βασιλείου της Σαλαμίνας, που άρχισε τον 11ο αι. π.Χ. και έκλεισε στις αρχές του 3ου, όταν το 295 π.Χ. ο Πτολεμαίος Α΄ ο Λαγίδης, ο επονομαζόμενος Σωτήρ, προσάρτησε την Κύπρο στο πτολεμαϊκό βασίλειο της Αιγύπτου. Έτσι τελειώνει και η ιστορία των υπόλοιπων βασιλείων. Για δύομιση αιώνες –μέχρι το 58 π.Χ.– η Κύπρος παραμένει το πολυτιμότερο κόσμημα στο στέμμα των Πτολεμαίων της Αιγύπτου. Η Σαλαμίνα όμως δεν είναι πια βασίλειο ούτε και πρωτεύουσα από τον 1ο αι. π.Χ., όταν η Πάφος, που είναι πιο κοντά στην Αλεξάνδρεια, γίνεται το διοικητικό κέντρο, η μητρόπολη της Κύπρου.

Από τις τρεις πόλεις που ο διάδοχος του Πτολεμαίου Α΄, Πτολεμαίος Β΄ Φιλάδελφος (285-246 π.Χ.), ίδρυσε στην Κύπρο προς τιμήν της αδελφής και συζύγου του Αρσινόης, αξίζει να θυμόμαστε ότι η μία πρέπει να ήταν η πρόγονος της μεσαιωνικής Αμμοχώστου.

Πήλινα ομοιώματα μελών της βασιλικής οικογένειας της Σαλαμίνας. Βρέθηκαν στο κενοτάφιο του Νικοκρέοντα, του τελευταίου βασιλιά της Σαλαμίνας, που προτίμησε να αυτοκτονήσει παρά να παραδώσει την πόλη του στον Πτολεμαίο, 311 π.Χ.

Τοιχογραφία από το λουτρό του Γυμνασίου της Σαλαμίνας.

Η Κύπρος ρωμαϊκή επαρχία (58 π.Χ. - 330 μ.Χ.)

Το 58 π.Χ. η Κύπρος έγινε μέρος της ρωμαϊκής επαρχίας της Κιλικίας και το 22 π.Χ. αυτοκρατορική επαρχία. Τα ορατά μνημεία της αρχαίας πόλης της Σαλαμίνας, που μπορούσαμε άλλοτε να επισκεφθούμε, όπως και στους Σόλους το θέατρο, η αγορά, το νυμφαίον, ανήκουν στους ρωμαϊκούς και στους πρωτοχριστιανικούς χρόνους.

Το γυμνάσιο που αποκάλυψαν οι ανασκαφές του Τμήματος Αρχαιοτήτων μαζί με την παλαιότερα και τα λουτρά της Σαλαμίνας οικοδομήθηκαν επί Τραϊανού και Αδριανού (117-138 μ.Χ.). Ο ρωμαϊκού τύπου ναός του Διός –πάνω σε ψηλή βάση– φαίνεται να είναι κτισμένος επί αρχαιότερου ελληνιστικού ναού, που πρέπει να ήταν ο περίφημος από επιγραφικές και νομισματικές μαρτυρίες ναός του Σαλαμινίου Διός. Η εισαγωγή της λατρείας του Διός στη Σαλαμίνα αποδίδεται στον οικιστή της πόλης Τεύκρο.

Το θέατρο της Σαλαμίνας κτίστηκε επί Αυγούστου και είχε χωρητικότητα 15.000 θεατών. Εγκαταλείφθηκε μετά τους δύο κατα-

στρεπτικούς σεισμούς του 4ου αι. μ.Χ. Ο πρώτος σεισμός, το 332 μ.Χ., κατέστρεψε όλες τις κυπριακές πόλεις, ενώ ο δεύτερος του 342 συνοδεύτηκε από παλιρροιακό κύμα, από το οποίο καταποντίστηκε μέρος της Σαλαμίνας.

Εκχριστιανισμός

Ο εκχριστιανισμός του ελληνισμού της Κύπρου οφείλεται στους αποστόλους Βαρνάβα και Παύλο, οι οποίοι ήρθαν μαζί στην Κύπρο το 45 μ.Χ. για να διδάξουν το λόγο του Ευαγγελίου. Στη γενέτειρά του, τη Σαλαμίνα, μαρτύρησε επί Νέρωνος ο Βαρνάβας –καταγόταν από ιουδαϊκή οικογένεια των Ιεροσολύμων–, όταν επέστρεψε, μαζί με το Μάρκο, και δίδασκε στη συναγωγή. Το λείψανο του αποστόλου Βαρνάβα ετάφη στην πεδιάδα των αρχαϊκών βασιλικών τάφων, ανάμεσα στη Σαλαμίνα και στη Έγκωμη, εκεί όπου ιδρύθηκε το σκλαβωμένο σήμερα μοναστήρι του Πρωτόθρονου, του ιδρυτή της Εκκλησίας της Κύπρου, που τέσσερις αιώνες μετά το μαρτύριό του έμελλε να χαρίσει στην Εκκλησία της Κύπρου το Αυτοκέφαλο.

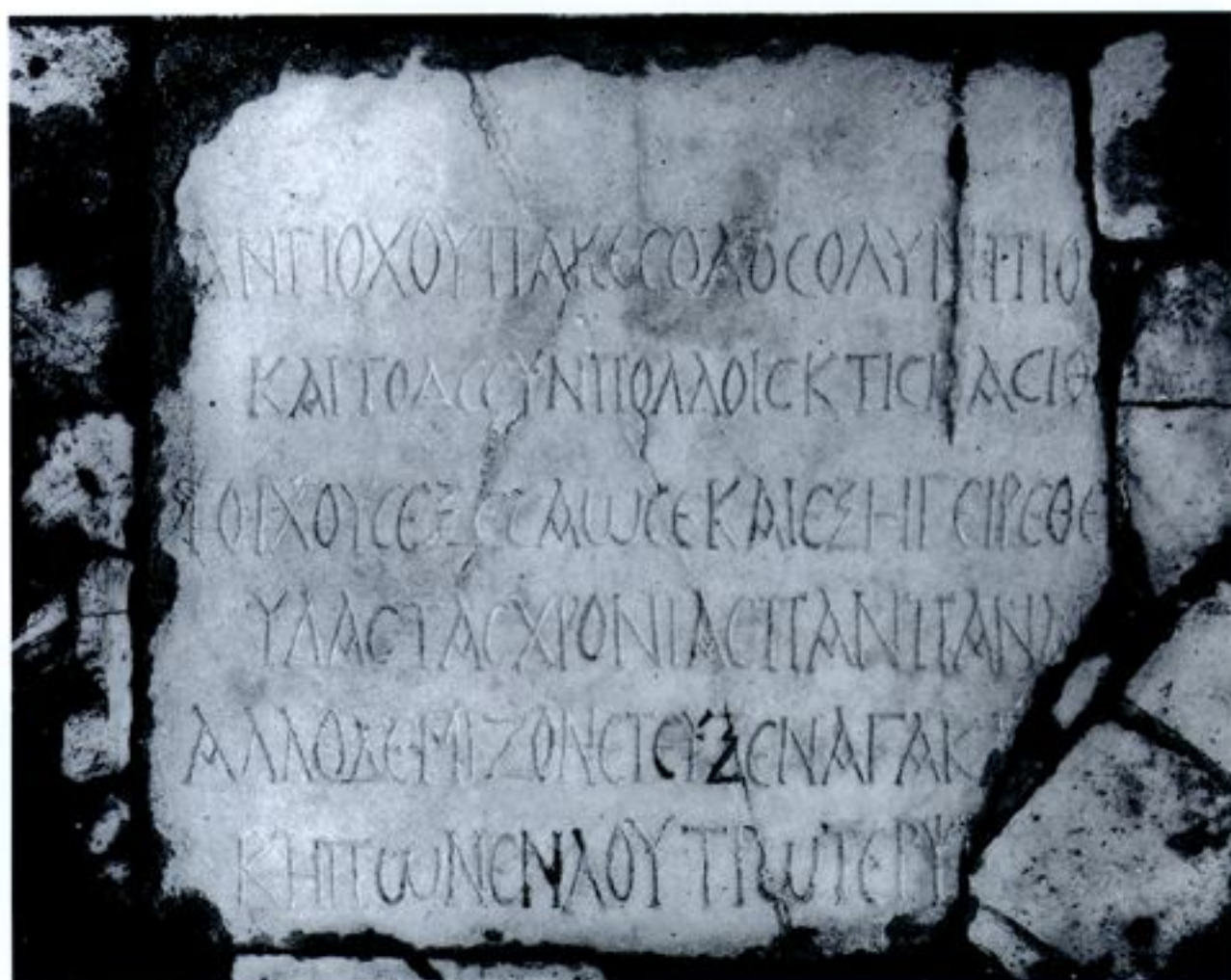

Μαρμάρινο άγαλμα της Αναδυομένης Αφροδίτης. Από το Γυμνάσιο της Σαλαμίνας. 2ος αι. μ.Χ.

Κεφαλή του θεού Απόλλωνα.
Ανήκε σε υπερφυσικό
μαρμάρινο άγαλμα του θεού.
Βρέθηκε στο Γυμνάσιο
της Σαλαμίνας, 2ος αι. μ.Χ.

Αναθηματικό επίγραμμα για τον Ολύμπιο, 4ος-5ος αι. μ.Χ.

Επιτύμβιο επίγραμμα του 3ου αι. μ.Χ., χαραγμένο σε μαρμάρινη σαρκοφάγο, εντοιχισμένη στο εσωτερικό του ναού του Αγίου Μάμαντος στην κατεχόμενη Μόρφου.